

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30 / 1, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2933, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

European Commission
Secretariat General
Directorate E "Better Regulation and Institutional Issues"
Unit E.1 "Institutional Issues"
B - 1049 Brussels

2010-01- Nr.
I

Kopija
Lietuvos nuolatinei atstovybei Europos Sąjungoje
Rue Belliard 41-43
1040 Bruxelles
Belgium

DĖL ŽALIOSIOS KNYGOS DĖL EUROPOS PILIEČIŲ INICIATYVOS

Teisingumo ministerija parengė ir teikia Lietuvos Respublikos poziciją dėl klausimų, pateiktų Žaliojoje knygoje dėl Europos piliečių iniciatyvos, susijusių su naujosios piliečių iniciatyvos teisės, įtvirtintos Lisabonos sutartyje, įgyvendinimu.

1. Minimalus valstybių narių skaičius

Pritartume Komisijos nuomonei, kad minimalus valstybių narių, kurių piliečiai sudarytų 1 milijoną ES piliečių, dalyvaujančių iniciatyvoje, skaičius turėtų būti 9 valstybės narės. Manytume, kad trečdalis valstybių narių ribos nustatymas padėtų užtikrinti efektyvų iniciatyvos veikimą praktikoje ir kartu geriausiai atitiktų Lietuvos interesus bei sudarytų Lietuvos piliečiams realią galimybę pasinaudoti šia iniciatyvos teise.

2. Minimalus parašų valstybėje narėje skaičius

Pritartume Komisijos siūlymui nustatyti 0,2 % visų kiekvienos valstybės narės gyventojų ribą. Manytume, kad gyventojų ribos nustatymas naudojant proporcingumo metodą geriausiai atitiktų Lietuvos ir kitų mažą gyventojų skaičių turinčių valstybių narių bei jų piliečių interesus.

3. Teisė paremti piliečių iniciatyvą – minimalaus amžiaus reikalavimas

Pritartume Žaliojoje knygoje ir Europos Parlamento rezoliucijoje pateiktam siūlymui, ES valstybių narių piliečių, norinčių paremti iniciatyvą, amžių susieti su balsavimo teise Europos Parlamento rinkimuose. Pažymėtina, kad Lietuvoje, kaip ir daugumoje valstybių narių, šis amžius 18 metų (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 34 straipsnis nustato, kad rinkimų teisę turi piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų). Manytume, kad ši alternatyva suteiktų daugiau aiškumo,

kadangi remiasi įprasta valstybių narių praktika – kad galėtų paremti piliečių iniciatyvą, piliečiai turi turėti teisę balsuoti. Iš esmės pritartume, kad teisė paremti piliečių iniciatyvą būtų suteikta jaunesnio amžiaus Austrijos piliečiams.

4. Piliečių iniciatyvos forma ir formuluotė

Siekiant sudaryti sąlygas piliečiams realiai pasinaudoti Lisabonos sutartyje numatyta piliečių iniciatyvos teise, manytina, būtų tikslinga pritarti antrajai alternatyvai, t.y. reikalauti, kad iniciatyvoje būtų aiškiai (nedviprasmiškai) nurodyti pasiūlymo klausimai, jų tikslios formuluotės ir tikslai, dėl kurių Komisija būtų raginama imtis veiksmų. Manytina, kad piliečių įstatymų leidybos iniciatyvai išreikšti pakaktų nurodyti tam tikrą idėją, kurią Komisija privalo svarstyti, o reikalavimas pateikti teisės akto projektą būtų perteklinis. Kita vertus, pritartina siūlymui, kad pasirinkus pastarąjį variantą nebūtų atmetama galimybė piliečiams aiškumo sumetimais ar atsižvelgiant į konkrečią situaciją pridėti ir teisės akto projektą. Taigi ši galimybė turėtų būti fakultatyvi, bet ne įpareigojanti. Siūlytina apsvarstyti galimybę piliečiams, įgyvendinant jų iniciatyvos teisę bei nurodant pasiūlymo klausimus ir tikslus, kreiptis į iniciatyvos kilmės šalyje esančią instituciją, kuri galėtų padėti piliečių iniciatyvos grupei bendradarbiauti su atitinkamų šalių institucijomis, siekiant parinkti tinkamas formuluotes iniciatyvai. Tokia institucija Lietuvos Respublikoje galėtų būti, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija. Rengiant piliečių iniciatyvą prisidėti, manytina, galėtų ir valstybėje narėje išrinkti Europos Parlamento nariai bei kitos Europos Sąjungos institucijos ar jų atstovybės valstybėje narėje. Reikalavimas suformuluoti tik pagrindinius klausimus bei tikslus, manytina, paskatintų daugiau piliečių pareikšti savo iniciatyvas bei sudarytų sąlygas piliečių iniciatyvos procese dalyvauti daugiau asmenų. Taip pat pastebėtina, kad ES mastu gana sunkiai įgyvendinamas reikalavimas parengti teisės akto projektą menkintų pačios piliečių iniciatyvos procedūros aktualumą bei prasmę. Siūlytina reglamentuoti iniciatyvos teksto vertimo į oficialias Europos Sąjungos kalbas klausimą. Manytume, kad institucija užtikrinanti iniciatyvos vertimą, galėtų būti Europos Komisija.

5. Parašų rinkimo, tikrinimo ir autentiškumo nustatymo reikalavimai

Atsižvelgiant į tai, kad pirmosios bei antrosios galimybės įgyvendinimas reikštų papildomą administracinę naštą bei keltų abejonių dėl tinkamo skaidrumo principo įgyvendinimo, Lietuva pritartų iniciatyvai ES lygmeniu nustatyti tam tikrus pagrindinius reikalavimus, įskaitant tam tikrus minimalius parašų tikrinimo ir autentiškumo nustatymo reikalavimus. Atsižvelgiant į informacinių technologijų sklaidą ir ES prioritetus, skatinant jų naudojimą, tikslinga sudaryti valstybėms narėms galimybę surinkti parašus internetu.

Manytina, kad tuo atveju, jei būtų nuspręsta suteikti galimybę piliečių iniciatyvą paremti ir internetu, kaip pagrindinė asmens tapatybės nustatymo priemonė internete galėtų būti naudojama elektroninio parašo infrastruktūra. Elektroninio parašo naudojimas, kaip vienas iš galimų asmens tapatybės nustatymo būdų, šiuo metu Lietuvoje plinta, ypač įvedus asmens tapatybės korteles su integruotu elektroniniu parašu. Valstybėms narėms galėtų būti sudaroma galimybė pačioms nustatyti saugumo priemones. Nepaisant to, kad ES lygmeniu galėtų būti nustatyti tam tikri bendri reikalavimai, valstybėms narėms turėtų būti palikta teisė nustatyti būdus, kur ir kaip parašai galėtų būti renkami, pvz., platinant sąrašus, kuriuos reikia užpildyti ir pasirašyti, paštu, oficialiai paskirtuose centruose ir pan., kadangi minėta galimybė sudarytų sąlygas piliečių iniciatyvos procese dalyvauti daugiau piliečių. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad visose valstybėse narėse jau yra susiformavusi tam tikra parašų rinkimų praktika, galimybė rinkti parašus tik internetu neturėtų būti vienintelė, o dėl kitų būdų paremti piliečių iniciatyvas, manytina, turėtų apsispręsti kiekviena valstybė narė.

Svarstyтина reglamente numatyti galimybę parėmusiems iniciatyvą asmenims atsisakyti savo parašo.

6. Parašų rinkimo laikotarpis

Pritartina Komisijos siūlymui nustatyti parašų rinkimo laikotarpį, kadangi iniciatyvos dažnai yra susijusios su tam tikrais svarbiais klausimais ir problemomis, kurios, nesant nustatyto laikotarpio arba jei jis per ilgas, gali prarasti aktualumą. Be to, jei nustatytasis laikotarpis būtų per ilgas, galėtų pasikeisti iniciatyvos pasirašymo aplinkybės. Manytume, kad parašų rinkimo laikotarpis turėtų būti nustatomas įvertinant minėtas aplinkybes ir kartu atsižvelgiant į tai, kad parašai turi būti renkami ne vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje. Iš esmės pritartume Komisijos siūlomam vienerių metų laikotarpiui. Kita vertus, galima būtų svarstyti laikotarpio, skirto parašų rinkimui, sutrumpinimą (pvz. iki 9 mėnesių).

7. Siūlomų iniciatyvų registravimas

Dėl siūlomos iniciatyvos registracijos prieš pradėdant rinkti parašus formos nustatymo manytina, kad iniciatyvos organizatorių galimybė ją užregistruoti specialiai šiam tikslui Komisijos skirtoje interneto svetainėje vertintina teigiamai. Tokiu būdu būtų sudarytos sąlygos visose valstybėse narėse nustatyti vienodą parašų rinkimo pradžios momentą bei užtikrinti siūlomų piliečių iniciatyvų, dėl kurių vykdomos kampanijos, skaidrumą.

Taigi Lietuva iš esmės pritartų, kad būtų nustatyta privaloma siūlomų iniciatyvų registravimo sistema, bei teigiamai vertintų siūlymą, kad tai galėtų būti atliekama specialioje tam tikslui skirtoje Komisijos interneto svetainėje. Be to, pritartume siūlymui atlikti pirminį iniciatyvos vertinimą ją registruojant.

8. Reikalavimai organizatoriams. Skaidrumas ir finansavimas

Nors Lietuvos Respublikos piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas nenumato iniciatyvinei grupei pareigos pateikti informaciją, susijusią su iniciatyvos finansavimu, Lietuva pritaria Komisijos siūlymui, kad, siekiant užtikrinti Europos piliečių iniciatyvų skaidrumą ir demokratinę atskaitomybę bei siekiant apginti piliečių, ketinančių pritari siūlomai iniciatyvai, interesus, iniciatyvų organizatoriai turėtų viešai skelbti informaciją apie gautą paramą ir finansavimą visu iniciatyvos įgyvendinimo laikotarpiu. Lietuva taip pat teigiamai vertina siūlymą, kad tai galėtų būti daroma specialioje tam tikslui Europos Komisijos skirtoje interneto svetainėje.

Minėtas Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymas nenumato iniciatyvos finansavimo iš valstybės biudžeto galimybes, todėl Lietuva pritaria Komisijos siūlymui, jog Europos piliečių iniciatyvoms valstybinis finansavimas taip pat neturėtų būti numatytas. Piliečių iniciatyva yra visuomenės dalyvavimo ES politikos procese būdas, todėl būtina išsaugoti iniciatyvų nepriklausomumą ir jų pilietinę iniciatyvą grindžiamą pobūdį.

Vadovaujantis Piliečių įstatymų leidybos iniciatyvos įstatymu, įstatymų iniciatoriais gali būti Lietuvos Respublikos piliečiai, turintys rinkimų teisę. Atsižvelgiant į tai, siekiant aiškumo, reglamente siūlytina nustatyti, kad piliečių iniciatyvos organizatoriai, kaip ir piliečių iniciatyvos rėmėjai, turi atitikti tam tikrus reikalavimus, t.y. iniciatyvos organizatoriais gali būti tik balsavimo teisę Europos Parlamento rinkimuose turintys ES piliečiai arba juridiniai asmenys, kurių registruota buveinė yra ES valstybėje narėje. Taip pat pritartina pozicijai, kad iniciatyvos organizatoriai turėtų laikytis reikalavimų, susijusių su asmens duomenų apsauga.

9. Komisijos atliekamas piliečių iniciatyvos tikrinimas

Pritartina Komisijos siūlymui nustatyti šešių mėnesių laikotarpį, per kurį Komisija turi išnagrinėti tinkamai pateiktą piliečių iniciatyvą.

Taip pat pastebėtina, kad laikotarpis, per kurį turi būti išnagrinėta iniciatyva, priklauso nuo daugelio aplinkybių (pavyzdžiui, klausimo sudėtingumo ar būtinybės išsamiai išnagrinėti problemą). Pažymime, kad reglamente būtų tikslinga numatyti pareigą Komisijai apie piliečių iniciatyvą bei jos svarstymą nuolat informuoti visuomenę Komisijos darbo veiklą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta

tvarka bei svarstyti galimybė Komisijai pratęsti minėtąjį šešių mėnesių laikotarpį, atsižvelgiant į svarstomo klausimo sudėtingumą ar kitas svarbias aplinkybes.

10. Inicijatyvos tuo pačiu klausimu

Lietuva pritaria siūlymui nustatyti priemones, kurios leistų išvengti piktnaudžiavimo piliečių iniciatyva atvejų. Manytina, kad pakartotiniam piliečių iniciatyvų teikimui galėtų būti nustatomi tam tikri laiko apribojimai: jei piliečių iniciatyva būtų atmesta, analogiško turinio iniciatyvą būtų galima pareikšti tik praėjus tam tikram laiko tarpui. Manytina, kad nustačius tam tikrus laiko ribojimus, būtų bent iš dalies išvengta piliečių iniciatyvų dubliavimo bei sutaupytos lėšos ir žmogiškieji ištekliai. Pažymėtina, kad šis terminas turėtų būti nustatytas, atsižvelgiant į iniciatyvos teikėjų interesus. Be to, siūlytina svarstyti galimybę nustatyti tam tikrus kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų vertinama iniciatyva, nustatant, ar ji nėra iniciatyva tuo pačiu klausimu.

Teisingumo viceministras

Tomas Vaitkevičius